

Se împlinesc patru ani de când ținem această rubrică și sperăm că ea are un cerc de cititori fideli.

● **„ROMÂNIA LITERARĂ“** (nr. 1/2008). Gh.

Grigurcu comentează „Jurnalul intim“ al lui Petre Pandrea (Ed. Vremea, 2002). Petre Pandrea a fost un om de curaj, spirit umanist, combatant împotriva xenofobiei și dictaturii. Nicoleta Sălcudeanu scrie pe două pagini despre „Generația dintre dictaturi“: numeroase nume de autori, titluri de reviste și cărți, dar perioada 1944-1948 este greu de „decupat“, astfel că și golurile „abundă“ în acest „microstudiu“. În nr. 2/2008, Cosmin Ciotloș comentează apariția recentă a unei cărți despre Mateiu I. Caragiale, autorul fiind Matei Călinescu (Ed. Polirom, 2007). În recenzii sunt menționați Radu Albala, Ov. S. Crohmăniceanu ș.a. Despre Paris și Tristan Tzara este vorba în serialul postum al lui Lucian Raicu. Ion Simuț privește retrospectiv aparițiile de la Editura Ideea Europeană, amintind de cărțile lui Ion Ianoși, Leon Volovici, Edgar Reichmann, Ovidiu Morar („Scriitori evrei din România“), dar omite o carte valoroasă: „Problema evreiască“ (editor: Aura Christy). Despre „Ragtime“ al lui E.L. Doctorow scrie C.L. Cuțitaru. La „Meridiane“ sunt amintiți Primo Levi (memorii din război), Hanna Arendt, amănunte despre Heidegger ș.a. În nr. 3/2008, aflăm cu înținare despre dispariția savantului lingvist Sorin Stati (1932-2008), ca și a scriitorului Barbu Brezianu (1909-2008). Arhimandritul Mina Dobzeu vorbește cu entuziasm despre convertirea lui Nicolae Steinhardt și afirmă că „balaurul roșu de la Răsărit a venit“. Cu asemenea formule este greu de înțeles istoria sec. XX. Dar „balaurul brun“ de unde a venit? Răsăritul și Apusul sunt relative. Ion Simuț salută apariția unei noi edituri, Editura Art, cu prime apariții: Vintilă Horia, D. Țepeneag. Ed. Brumar publică versurile din adolescență ale lui Emil Brumar. Mai citim articole de Ada Brumar ș.a. Nr. 4/2008, este dedicat, în parte, lui Geo Bogza (scrie Ion Pop) și lui Harry Brauner (Jordan Datar). Ion Buzași semnalează un fals din „România Mare“, „Imn religios“ fiind atribuită lui Eminescu, când, de fapt, poezia aparține lui Alecsandri („Convorbiri literare“, 1871). Mai aflăm că la Radio România Cultural a fost schimbată, fără explicații, toată echipa responsabilă cu partea literară. Cotidianul „Ziua“ și-a

„pierdut“ directorul, Roșca-Stănescu demisionând. Sperăm să devină o publicație convingător democrat. Sorin Lavric comentează apariția în română a cărții „Zero“ de Charles Seife (Ed. Humanitas, 2007) care are subtitlul „Biografia unei idei periculoase“. Cosmin Ciotloș anunță apariția unei talentate autoare, Maria Ellis, cu „Carte de colorat pentru orbi“ (Ed. Humanitas, 2007). O „scrisoare“ din 1998 a lui Lucian Raicu ne vorbește despre Georges Bernanos, „o voce mohorâtă“. Relatarea lui Bernanos șochează: militari germani mutilați sunt trimiși la gaze în anii lui Hitler, pentru că lichidarea costa mai puțin decât tratamentul. Mircea Martin salută acordarea Premiului „Eminescu“ lui Mircea Dinescu. Daniel Cristea Enache comentează cartea lui Dan. C. Mihăilescu „Literatura română în postcomunism“ (Ed. Polirom, 2004). T. Urian pune în discuție „Eminescu – negocierea unei imagini“ de Iulian Costache, (Ed. Cartea Românească, 2008). George Radu Bogdan semnează: „Nicolae Grigorescu, după 100 de ani“ (pe două pagini, cu ilustrații color!). S. Damian scrie despre „tandemul Malraux – Drieu La Rochelle“ cu trimiteri la viața pariziană din interbelic. Dacă ne gândim că Malraux-tânărul și Drieu La Rochelle erau la două extreme (stânga și dreapta), „tandemul“ nu mai este greu de înțeles. La „Meridiane“ aflăm că Hedy Lamarr a fost „cea mai frumoasă femeie din lume“ în ani ‘30 (cărți era de origine evreiască). Se pregătește un film: „Viața privată a lui Einstein“. Vasili Axionov, cunoscut prozator, fiul Evgheniei Ghinzburg, a publicat un nou roman, „Înălțimile Moscovei“, o satiră la adresa stalinismului de pe urma cărui a suferit și părinții săi. „România Literară“ rămâne cea mai informată publicație culturală, la ora actuală, în țara noastră.

● **„IDEI ÎN DIALOG“**, nr. 1(40)/ianuarie 2008, se deschide cu „Nae Ionescu și contemporanii noștri“, care sunt Sebastian Vlad Popa, Viorel Cernica, Constantin Biliuță (noi creдем că este vorba de toți contemporanii). Mai citim: „Stalinism și sovietizare după șase decenii“, de Bogdan Cristian Iacob (nici șapte ca în U.R.S.S., nici 45 de ani ca în România, ci șase?!). Traian Ungureanu, inteligent, scrie: „Fuga de realitate“ („obidiți și instruiți“, „cum a găsit orbul grila“, „prăpădul – pe secțiuni“, „în culisele subjugării“, „prea mult Est, prea mult Vest, prea puțin centru“). Un articol excelent. Ilustrațiile lui Devis Grebu sunt încântătoare. Ioan F. Pop semnează „Prostia ca paradigmă“, cu un motto din Wittgenstein. Frumos. Mircea Platon își începe articolul citând din Drieu La Rochelle (bietul Drieu, nu știa ce glorie îl așteaptă). Ovidiu Hurduzeu deplânge formalismul și conformismul înfrind în libertatea ultimelor două decenii. De acord. A apărut un manihemism cu semn schimbat față de cel de dinainte de 1989. Stéphane Courtois a publicat recent „Dictionnaire du Communisme“ (Larousse, 2007). A. Crăiuțu scrie

despre Mihail Șora „un filosof al dialogului și speranței“. A apărut și volumul 2 din „Opera integrală“ a lui N. Steinhardt. Anca Manolescu, H.R. Patapievi, Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu semnează o lucrare colectivă: „Sensurile metafizice ale crucii“ (Ed. Humanitas, 2007). Ioan Buduca face legătura dintre Zacharias Lichter, eroul lui Matei Călinescu, și cartea mai sus-amintită, dar legătura nu se vede. Ioan Stănescu comentează cartea „Noica și Mișcarea Legionară“ (Ed. Humanitas, 2007); cronica sa se intitulează: „Sub semnul Arhanghelului“ (probabil, sigur, Mihail, patronul Mișcării Legionare). De la „roșu“ la „verde“, uneori, e suficient doar un pas, ca și invers. V. Tismăneanu își continuă studiile despre stalinism, iar H.R. Patapievi polemizează la nivel științific cu Andrei Cornea. O revistă interesantă prin evoluția ei ideatică.

● În „CULTURA“, nr. 1(155)/10 ianuarie 2008, C. Stănescu semnalează suplimentele culturale dedicate lui Mihail Sebastian în „Realitatea Evreiască“ și în paginile revistei clujene „Apostrof“ (intervenția lui Leon Volovici). Al. Bogdan Duca critică gratuitatea utilizării atributului „legionar“ în polemicele politicienilor, la nivel înalt. Codrin Tăut comentează cartea de eseuri a lui Boris Groys „Tipologia aurei“ (Ed. Ideea Design-Cluj, 2007), despre rolul muzeului în cultură. Augustin Buzura blamează anticomunismul de paradă, sub titlul „Viața între circ și sarmale“. Mai citim despre topul cărților anului 2007, în viziunea criticilor zilei. Despre eseul „Lénine – Dada“, de Dominique Noguez (Paris, 2007) nu comentăm, totul fiind o speculație. În nr. din 24 ianuarie a.c., citim articolul lui Al. Bogdan Duca „Despre Noica, Legiune și alte probleme“. Scris cu aplomb și părtinire, autorul afirmă că Wittgenstein ar fi susținut comunismul (noi știm că era în serviciul secret britanic, în timpul războiului mondial, contra Germaniei naziste), că antisemitismul nu era apanajul legionarismului (semn de întrebare nu?) etc. Autorul și-l ia pe

Sorin Lavric de „aliat“ contra lui Mihail Iovănel. Numai despre Noica nu prea este vorba în articol. În același număr, Mihail Iovănel scrie despre cartea lui S. Lavric „Noica și Mișcarea Legionară“, acuzându-l pe autor că face din Noica un filosof „legionar“. Se pare că, în continuare, legionarismul nu se știe bine ce a fost și ce este azi. C. Stănescu scrie despre Mircea Eliade și Mihail Sebastian, sub un titlu sugestiv: „O prietenie inegală“. Evident, generos era Sebastian, care îl admira pe Eliade. În nr. 4/2008, Eugen Simion scrie despre „De două mii de ani“, de Mihail Sebastian, Serge Moscovici - despre Isidore Isou (Goldstein), poet francez originar din România.

● În „CONTEMPORANUL - IDEEA EUROPEANĂ“, din ianuarie 2008, citim despre Rilke (Aura Christy), Spinoza (B. Marian), Leon Volovici (Aura Christy), proză de Gh. Schwartz („Al cincizecșinouălea“), tot proză de Anca Pedvis, iar Mirel Horodi scrie despre simpozionul „Mihail Sebastian“ din Israel. Aura Christy a relatat despre evenimentul din 15 noiembrie 2007. Cităm: „La sediul Uniunii Scriitorilor, în Sala cu Oglinzi, Ideea Europeană & EuroPress a organizat lansarea (cu participarea autorului) cărții *De la Iași la Ierusalim și înapoi*, semnată de Leon Volovici, volumul fiind comentat de Ion Ianoși, Nicolae Balotă, Nicolae Breban... Sala arhiplină. Lume multă. Domnul profesor Paul Cornea. Marea poetă Ileana Mălăncioiu. Janina Ianoși, Ditzza Goshen, George și Paraschiva Voicu. Și alți prieteni, admiratori. Leon este emoționat din nou, ca un puști. Mă întrebă unde sunt cărțile. Un pic de răbdare. E puțin agitat, deși se ascunde bine sub platoșa calmului ireproșabil. Distins. Elegant. Se uită, din timp în timp, întrebător la mine. Imi aduc aminte de turneul nostru în Israel. Totul crește în mine. Revine în actualitatea sufletului, cu o forță nebănuită. În timpul Conferinței de la Ierusalim, apropo de cartea lui Leon Volovici, Costel Safirman menționa că această carte «este scrisă de un scriitor care are talentul – și nu e un talent întâlnit în mod curent – de a transforma materia confesivă în materie de literatură netă. Este o carte Volovici 100%». Moshe Idel, unul dintre cei mai importanți specialiști în istoria evreilor din România, susține tot atunci că „în carte se vorbește despre trei identități. Fiecare adaugă un fel de slăbiciune la celelalte două. Identitatea evreiască ieșeană e ceva diferit de identitatea israeliană – asta trebuie spus foarte clar. Identitatea română a lui Leon se schimbă după ce vine în Israel. El își asumă o identitate israeliană care este, insist, foarte diferită de identitatea evreiască ieșeană. Dar asta schimbă și atitudinea lui față de literatura română. Ce a scris el înainte și ce a scris el după ‘86-‘87 este ceva foarte diferit.“

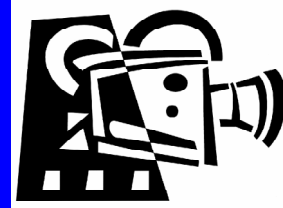
● „LUCEAFĂRUL“, într-o nouă formă după dispariția prematură a lui Marius Tupan, are un nou director: Dan Cristea. Este recenzată o carte a lui Gabriel Chifu, Horia Gârbea prezintă șapte titluri de noi cărți. Mariana Criș semnează „Veșnic tânărul Ionescu“. Al. George își păstrează rubrica de comentarii literar-istorice. Grete Tartler îl comentează pe Saramago. Proza Gabrielei Adameșteanu, vorba lui Mirodan, „nu ne place“, dar poemele Ilenei Mălăncioiu din Țara Sfântă sunt extraordinare.

BORIS MARIAN

Numărul din septembrie 2007 al revistei „David“, editată de Comunitatea Evreiască din Austria, (pe care am primit-o recent), a dedicat un amplu spațiu Festivalului „Euroiudaica“ din Sibiu. Sub titlul „Prezența evreiască la Sibiu - Zile internaționale. «Euroiudaica» în capitala culturală europeană“, Maja Wassermann, care semnează articolul, apreciază diversitatea și calitatea programelor prezentate în cadrul acestui festival, scoțând în evidență contribuția autorilor și organizatorilor proiectului (directorul Festivalului, Edi Kupferberg, și „managerii culturali“, dr. Irina Cajal-Marin și Mirela Așman). Se subliniază, de asemenea, că Festivalul s-a desfășurat sub egida Ministerului Culturii și Cultelor și a F.C.E.R., „al cărei președinte, dr. Aurel Vainer, este și deputat în parlamentul României“. În partea întâi a articolului, autoarea face o scurtă istorie a vieții evreiești de la Sibiu, arătând că primul document care atestă o prezență evreiască în acest oraș datează din 1481, exprimându-și regretul că, din cei 1.300 de evrei care au trăit în Sibiu în preajma celui de-al doilea război mondial, azi numărul lor este sub 100. În continuare, este prezentat pe larg programul Festivalului, spectacolele de teatru și de balet, concertele, mesele rotunde, expozițiile, precum și participarea românească și internațională. După părerea autoarei, Festivalul „Euroiudaica“ a reprezentat una dintre cele mai importante manifestări din cadrul programului „Sibiu, capitala culturală europeană“.

EVA GALAMBOS

TELEOBIECTIV

TELEOBIECTIV

O întâlnire, de astă dată, mai puțin obișnuită pe micul ecran, cu un personaj rar văzut dar bine știut: din auzite – ca să zic așa – Andrei Partoș, unul din „grii“ muzicii noastre ușoare. Realizator de excelente emisiuni radiofonice, comentator, prezență de temut în juriile festivalurilor de gen, „digei“ – a fost de toate. Deși pregătirea sa de bază e de psiholog. Poate din acest exercițiu științific să vină seriozitatea și temeinicia cu care a profesat în zona „sonorităților

frivole“, diagnosticând fără greș valoarea, chiar și atunci când era amenințată să fie sufocată de nonvaloare, de mode, de „fițe“ și de incultură? Ei bine, de unde l-a scos la lumina zilei și a reflectoarelor Antenei 2 maestrul Ion Cristoiu (cum îl numește juna generație de jurnaliști pe care el a format-o), aducându-l în emisiunea sa „Ora presei“, tot mai prizată de telespectatori? Vă spun de unde: din unica prezență radiofonică pe care o mai are Andrei Partoș, cea de vineri noaptea, la Radio România Actualități. Noapte pe care am petrecut-o și eu, nu o dată, împreună cu el și cu impresionanta sa audiență de insomniaci cultivați, iubitori de muzică și însetați de comunicare, cărora „Psihologul muzical“ le oferă nu numai piese de calitate, ci și o conversație spumoasă, potolitoare de anxietăți, prietenoasă. Ion Cristoiu l-a găsit și l-a tras de mână din colțisorul său de umbră, invitându-l la emisiunea care a pus în evidență atributele acestui fin intelectual ardelean, produs al unei culturi iudeo-româno-maghiare și al unei civilizații pe măsură, provenit dintr-o familie evreiască în care s-a profesat cu devotament jurnalistic. Ca întotdeauna, amfitrionul și-a scos la purtare masca inocenței și a ignoranței, provocându-și invitatul să prezinte nu numai resorturile și structura emisiunii sale nocturne, dar și unele din paradoxurile, ciudățeniile și noutățile aduse de muzica lejeră a epocii noastre, care preferă melodiei – ritmul, zgomotele și urletele, ferind junetea și exasperând generațiile mai vârstnice. Andrei Partoș a cucerit din nou prin profesionalism și modestie, prin fluentă elegantă a verbului său, dovedind o dată în plus cât de tânără în gândire și adaptabilă la

Mereu tinerii „dinozauri“

nou poate fi așa-numita lume a „dinozaurilor“ (nici măcar cinquantenară, uneori!) pe care juventocrația o consideră prea adesea depășită și inutilizabilă.

Și pentru că am atins o problemă sensibilă și provocatoare de atâtea adversități – cea a relațiilor dintre generații – dar și pentru că o rubrică asemenea celei de față, care urmărește telefenomenele actuale generale, nu se poate reduce la granițele culturale ale propriei etnii, o să sar nițel, cu voia dumneavoastră, gardul și spre alte subiecte. Din cele pe care le urmărim cu toții, și mai ales poate cei aflați la vârstele când timpul le prisoșește și televizorul devine un permanent și de nădejde companion, umplând pustul singurătăților.

O să revin, prin urmare, la Ion Cristoiu, care s-ar părea că își duce viața doar pe platouri și în bibliotecă, duelând verbal într-o zonă în care contează prea adesea aparențele, și învingând în ciuda lipsei de telegenie și de har al oralității. Spectaculos prin inteligență, dar și prin pitorescul său, Cristoiu trage cu voluptate șuturi în soacrurile puterii – orice culoare ar avea ea, întinzând apoi mâna celor căzuți, uneori chiar cu „ajutorul“ său ziaristic. Un Ghiță contra, cum își zice singur, cu umor. Un personaj care circula, chipurile, prin lume, „cu pantalonii ruși în fund“ și se învârte „în vestă printre fracuri“ (ca să citez două din titlurile cărților sale), intrigând adesea lumea politică prin judecățile sale. Acum a început să se joace cu ideea că ar fi îmbătrânit. Că la cei 60 de ani ai săi, ar fi ajuns – să zicem – „fruncea dinozaurilor“. Și ca pentru a demonstra că „valoarea nu acceptă ca anii s-o distrugă“, ca să parafrazez celebrul vers din „Cid“ – ul lui Corneille, își invită la „Ora presei“ și alți colegi cu vechime în meserie dar deloc „învechiți“. Ba, dimpotrivă. A fost Andrei Partoș. Am văzut-o, recent, pe Marina Almășan Socaciu, una din cele mai juvenile veterane ale Tv.R.-ului, care și-a păstrat farmecul și prospețimea proprie, dar și pe cea a emisiunilor ei, cărora telespectatorii le-au rămas fideli orice titlu ar fi purtat, și la orice oră ar fi programate. Cum e și actuala „Ne vedem la Tv.R.“, emisiune trisăptămănală cu caracter social dar și cu adiere de divertisment – să facă mai digerabil mesajul educativ: „stil vechi“, ce vrei! Cu o audiență foarte bună, dar nu și pe placul fostului președinte al Tv.R., Tudor Giurgiu, care – a povestit Marina în discuția cu Cristoiu – îi găsea teleprodusele expirate. Numai că, până la urmă, vocația și profesionalismul pasionat al Marinei Almășan Socaciu au învins lipsa de fler și de vocație managerială a dlui Giurgiu și pe poziții a rămas talentata „dinozauriță“. Dacă nu aveți o treabă mai importantă pe la ceasurile șase fără un sfert ale după amiezii de luni, marți și miercuri, uitați-vă pe TVR1. De acolo am aflat de pildă cine sunt, cum gândesc și cum arată „femeile din spatele bărbaților puternici“ (soția primarului Videanu, a lui Geoană, a lui Ilie Năstase ori mama copiilor lui Dan Bitman, dar și „bărbații din spatele femeilor puternice“ (Norica Nicolai, Rodica Popescu-Bitănescu, Raluca Moianu etc.). Cui nu-i place un pic de abur mondeno-picant în jurul supărăcioasei și arțăgoasei noastre vieți politice, spuneți și dumneavoastră?

SANDA FAUR

Festivalul „Euroiudaica“, prezentat în revista austriacă „David“